

Centar za razvoj
nevladinih organizacija

Stavovi građana Crne Gore o nevladinim organizacijama

Oktobar 2015.

Projekat "I Civilno društvo odlučuje" je finansijski podržan od strane Evropske unije u okviru IPA programa za razvoj civilnog društva 2013 Civil Society Facility Programme Montenegro. Sadržaj ovog dokumenta je isključiva odgovornost Centra za razvoj nevladinih organizacija i ni na koji način ne odražava stavove Evropske unije.

Sadržaj:

Uvod	3
Percepcija i stavovi građana o nevladinim organizacijama.....	4
Finansiranje nevladinih organizacija	15
Oblasti djelovanja nevladinih organizacija	19
Sažetak.....	26
Metodologija	28

Uvod

Ovoj izveštaj sadrži ključne nalaze istraživanja javnog mnjenja „Stavovi građana Crne Gore o nevladinim organizacijama“, koje je sprovedeno na reprezentativnom uzorku građana Crne Gore (n=1015) od 08. do 16. oktobra 2015. godine.

Osnovni cilj istraživanja je da pruži uvid u stavove građana o nevladinim organizacijama u Crnoj Gori.

Rezultati ovog istraživanja predstavljaju dio projekta "I civilno društvo odlučuje" koji realizuje Centar za razvoj nevladinih organizacija. Projekat finansira Evropska unija, a njime upravlja Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori.

Opšti cilj ovog projekta, koji CRNVO realizuje u partnerstvu sa Mrežom instituta i škola za javnu upravu u centralnoj i istočnoj Evropi (NISPAcee) i NVO Bonum je doprinos većoj participaciji organizacija civilnog društva u kreiranju i implementaciji javnih politika u Crnoj Gori, a specifični cilj projekta je poboljšana saradnja između Vlade i organizacija civilnog društva u procesu oblikovanja i sprovođenja javnih politika.

Stavovi i mišljenja iznijeti u ovom istraživanju ne moraju se obavezno poklapati sa stavovima i mišljenjima partnera u Projektu.

Svi pojmovi u ovom izveštaju navedeni u muškom rodu odnose se na iste pojmove u ženskom rodu i obrnuto.

Percepcija i stavovi građana o nevladinim organizacijama

Ključni indikator stava građana prema nevladinom sektoru, povjerenje, u odnosu na period od prije dvije godine ostao je nepromjenjen. Međutim, sasvim je moguće da su, ukupno usložnjavanje, polarizacija i konfrontacija unutar političkog prostora Crne Gore, doprinijeli određenom blagom rastu indiferentnosti, koji najbolje ilustruje rast onih kod kojih je registrovano odsustvo stava za nevladine organizacije i njihov rad, u odnosu na prethodni period.

I dalje preovladava mišljenje da su nevladine organizacije dobar kanal za vanpartijski angažman i društveno djelovanje pojedinaca u funkciji iskazivanja jasnih društvenih stavova i inicijativa. Istovremeno, postoji i odredjeni broj onih koji smatraju da su NVO sredstvo u rukama snalažljivih pojedinaca da dođu do određenog društvenog uticaja, kao i onih koji ističu da jedan dio NVO sektora radi za interes političkih stranaka i vlade.

Kada se u kontekst ovakvih nalaza stavi i podatak da je značajno opao procenat javnosti koji, a priori, podržava stanovište da je neophodno zabraniti rad NVO zato što zastupaju interese stranih država, onda se može zaključiti da je, istovremeno, došlo i do pacifikacije javnosti u odnosu na NVO sektor.

Na ovaku percepciju NVO-a u prvom redu (što nedvosmisleno pokazuju podaci), utiču aktivnosti samih NVO i njihovih lidera, koji su, bar po ocjeni jednog dijela javnosti, sasvim adekvatno pokriveni medijskim izveštajima. Štaviše, može se zaključiti da je upravo posredno informisanje o radu NVO (putem medijskog izveštavanja) dominantan oblik informisanja opšte javnosti o njima, te da su lični (direktni i indirektni) kontakti sa njima veoma ograničeni.

Ono što u opštoj slici o nevladinim organizacijama koju ima ukupna populacija, u značajnoj mjeri uliva optimizam jeste činjenica da oko polovine građana Crne Gore dijeli uvjerenje da je njihovo sveukupno djelovanje usmjereno na dobrobit crnogorskog društva i građana.

Međutim, ono što može biti „negativni“ perceptivni potencijal je činjenica da značajan dio ukupne javnosti (skoro polovina), prepoznaje relativno jasnu distinkciju imedju pro i anti vladinih organizacija ovog tipa. Odnosno, dijeli ih na one koje pružaju jasnu podršku političkom establišmentu i na one koje mu se suprotstavljaju. Dalje, po pitanju povjerenja u nevladin sektor opšta javnost Crne Gore značajno se polarizuje, gotovo na identičan način kao i povodom institucija vlasti. Ovdje poseban problem može predstavljati tendencija da se NVO sektor „politizuje“ odnosno identificira sa različitim dijelovima političke elite, čime bi izgubio i svoju značajnu ulogu u kontekstu očekivanog generisanja pozitivnih društvenih promjena.

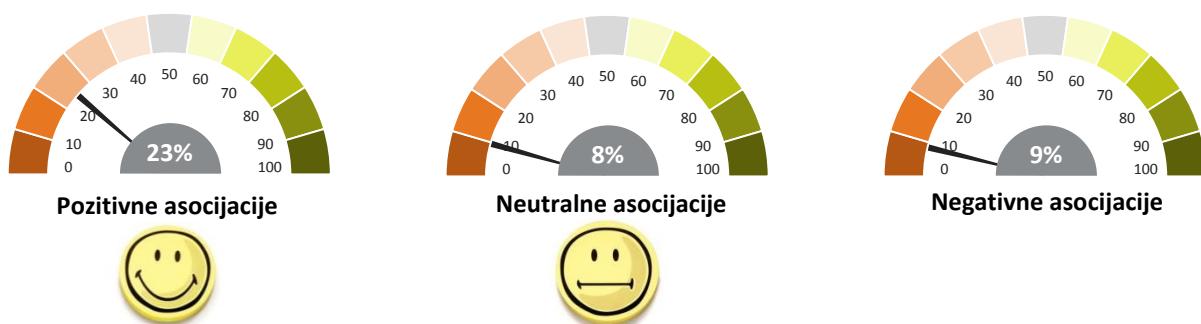
Pojam „organizacija civilnog društva“, često korišćen kao alternativni termin za NVO, u ovom momentu nema kvalitetno pozicioniran ni sadržaj ni razvijeno konotativno značenje u opštoj javnosti, pa se u tom kontekstu i slabo diferencira unutar ukupne crnogorske populacije. Više od trećine građana nije u stanju da navede nijednu asocijaciju (35%), dok još petina navodi da im na pomisao organizacija civilnog društva ništa ne pada na pamet (20%), a svaki deseti građanin, po sopstvenom priznanju, nije upoznat sa ovim terminom (9%).

Najčešće navođene asocijacije jesu promjene, spremnost da se bore za bolje (6%), aktivnost i borba za svoje stavove (5%), pozitivno mišljenje, dobar rad, neophodnost OCD (4%), ali i sumnja u njihov rad i nepovjerenje (4%).

Razmatranjem i grupisanjem svih navedenih asocijacija dolazimo do zaključka da **23% građana ima pozitivne asocijacije na OCD, 8% neutralne, dok 9% negativno asocira** na pomen organizacija civilnog društva.

Grafikon 1. Grupisane spontane asocijacije na organizacije civilnog društva

Šta Vam prvo pada na pamet kada pomislite na organizacije civilnog društva? , Baza: Populacija 18+, spontani odgovori

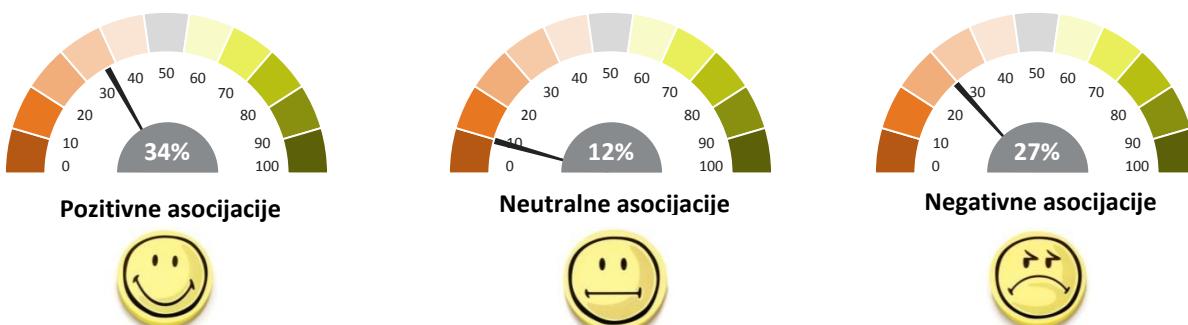

Kada je, pak, riječ o asocijacijama na nevladine organizacije primjetna je veća upoznatost sa ovim terminom - manje od trećine građana nije u stanju da navede asocijaciju ili navodi da im ništa ne pada na

pamet – 28%. U trećini slučajeva građani imaju pozitivnu asocijaciju na pomen nevladinih organizacija (34%), ali skoro trećina asocira negativno na pojam NVO (27%).

Grafikon 2. Grupisane spontane asocijacije na nevladine organizacije

Šta Vam prvo pada na pamet kada pomislite na nevladine organizacije? , Baza: Populacija 18+, spontani

Spontane asocijacije na nevladine organizacije su, najprije, borba za ljudska prava, prava žena, djece, manjina i pravdu (8%), rad u interesu građana, društva, rješavanje problema (6%), nezavisnost nevladinih organizacija od vlade/političkih partija (6%), ali i krađa i pranje novca (5%), laka zarada (4%) i mnogo priče a malo rada (3%). Ukoliko uporedimo percepciju

građana Crne Gore 2015. godine sa 2012. godinom, primjetno je da nešto veći procenat u asocijacijama na NVO pominje borbu za ljudska prava (8% 2015.godine u odnosu na 5% 2012. godine).

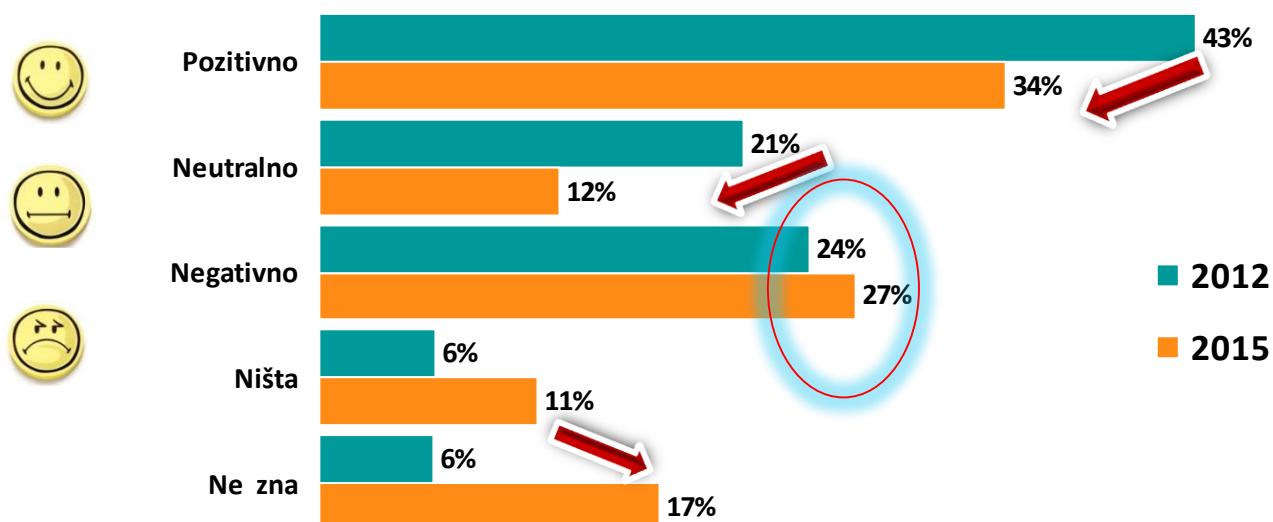
Poređenje udjela asocijacija na nevladine organizacije različitih valenci pokazuje da u odnosu na 2012. godinu značajno manji

procenat građana ima pozitivne asocijacije (34% 2015. u poređenju sa 43% 2012. godine), dok je procenat onih koji imaju negativne asocijacije ostao nepromjenjen, na istom nivou (27% 2015. i 24% 2012. godine). Ipak, iako ne postoji porast u

udjelu negativnih asocijacija, veći je procenat građana koji ove godine nisu bili u stanju da navedu niti jednu asocijaciju na nevladine organizacije (17% 2015. u odnosu na 6% 2012. godine).

Grafikon 3. Poređenje između grupisanih spontanih asocijacija 2015. i 2012. godine

Šta Vam prvo padne na pamet kada pomislite na nevladine organizacije?, Baza: Populacija 18+, spontani odgovori

Kada je riječ o ocjeni različitih aspekata rada nevladinih organizacija, većina građana smatra da NVO pružaju mogućnost sposobnim pojedincima, koji nijesu politički angažovani, da javno djeluju i iznose svoje stavove (60%), kao i da NVO predstavljaju dobru mogućnost da se građani sami organizuju i na taj način rješavaju važna društvena pitanja (57%). Više od trećine stanovnika Crne Gore percipira važnost postojanja nevladinih organizacija jer

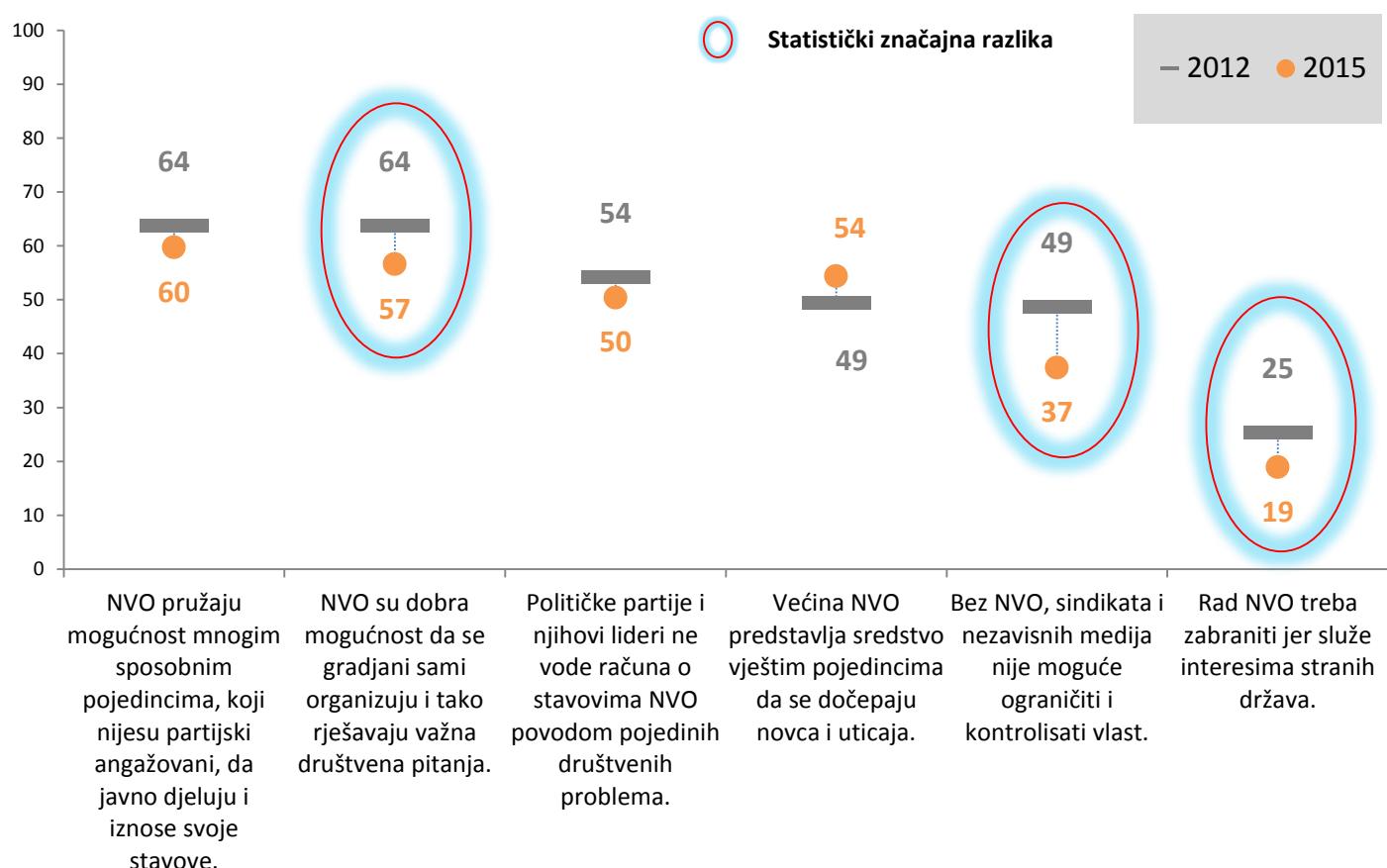
smatra da bez njih nije moguće ograničiti i kontrolisati vlast (37%), ali je, nasuprot tome, svaki peti građanin mišljenja je da bi trebalo zabraniti njihov rad jer služe interesima stranih država (19%).

U odnosu na 2012. godinu značajno manje građana je uvjereni da su NVO neophodne za kontrolu vlasti (37% 2015. naspram 49% 2012. godine), ali je manje građana uvjereni i u to da su NVO dobra mogućnost za društveno angažovanje građana (57%

2015. u odnosu na 64% 2012.). S druge strane, značajno je manji i broj onih koji smatraju da NVO treba zabraniti jer služe interesima stranih država (19% 2015. godine, 25% 2012. godine).

Grafikon 4. Stavovi o nevladinim organizacijama

U kojoj mjeri se slažete sa sljedećim tvrdnjama?, Baza: Populacija 18+

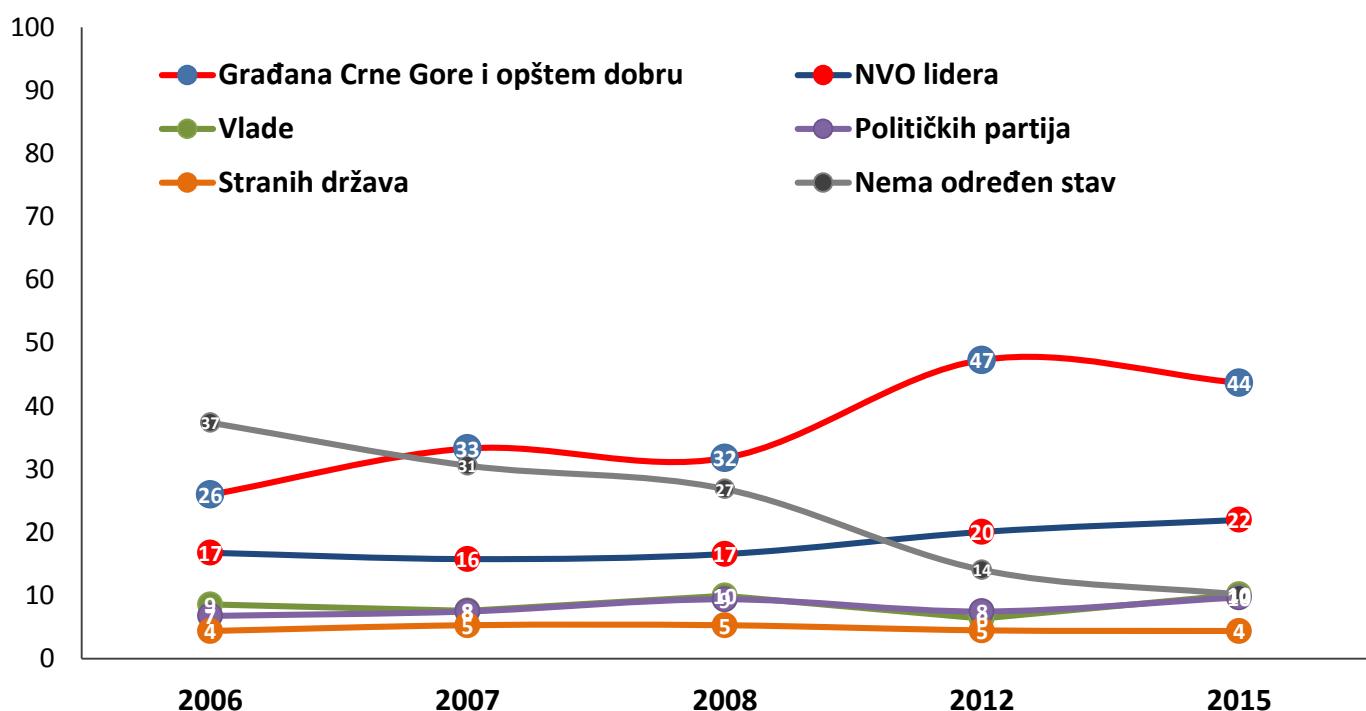
Kada su građani upitani da navedu čijim interesima prvenstveno služe nevladine organizacije, najveći udio, tačnije nešto manje od polovine, spominje građane i opšte dobro (44%), dok oko petine građana u ovom slučaju navodi da su interesi NVO lidera prvenstveni cilj djelovanja NVO (22%). Nakon toga slijede Vlada (10%) i

političke partije (10%), dok svaki deseti građanin Crne Gore nema određen stav po ovom pitanju.

U odnosu na prethodni period, nema značajnih pomjerenja u percepciji zalaganja nevladinih organizacija, izuzev pada broja onih koji ne mogu da procjene čijim interesima prvenstveno služe nevladine organizacije u Crnoj Gori.

Grafikon 5. Interesi kojima se vode nevladine organizacije

Prema Vašem mišljenju, čijim interesima prvenstveno služe nevladine organizacije?, Baza: Populacija 18+, spontani odgovori

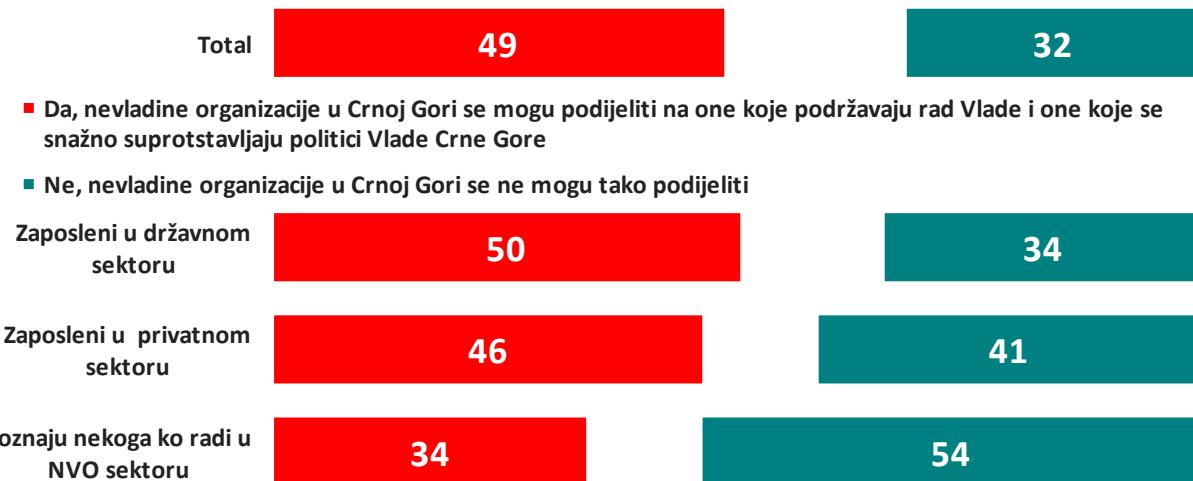

Polovina građana Crne Gore prepoznae liniju razdvajanja nevladinih organizacija na one koje podržavaju rad Vlade i na one koje se snažno suprotstavljaju Vladinoj politici, dok trećina ipak smatra da se nevladine organizacije u Crnoj Gori ne mogu tako podijeliti. Ilustrativne su razlike u stavovima ljudi zaposlenih u privatnom i državnom sektoru, kao i onih koji poznaju nekoga koji je zaposlen u nevladinom sektoru – najmanji udio zaposlenih u državnom sektoru dijeli mišljenje da se nevladine organizacije ne mogu podijeliti na one koje podržavaju rad Vlade i one koje se snažno suprotstavljaju politici Vlade Crne Gore (34%), dok je ovaj udio veći kod zaposlenih

u privatnom sektoru (41%), a najveći među građanima koji poznaju nekoga ko radi u NVO sektoru (54%). Na formiranje utiska o nevladinom sektoru onog dijela javnosti koji vjeruje da se nevladin sektor u Crnoj Gori diferencira na one koje pružaju jasnu podršku političkom establišmentu i na one koje mu se suprotstavljaju, najviše utiču ponašanje lidera i zaposlenih i nevladnim organizacijama. S druge strane, programi i aktivnosti nevladinih organizacija presudne su za kreiranje utiska o NVO sektoru kod onog dijela javnosti koji vjeruje da ne postoji navedena podjela unutar ovog sektora.

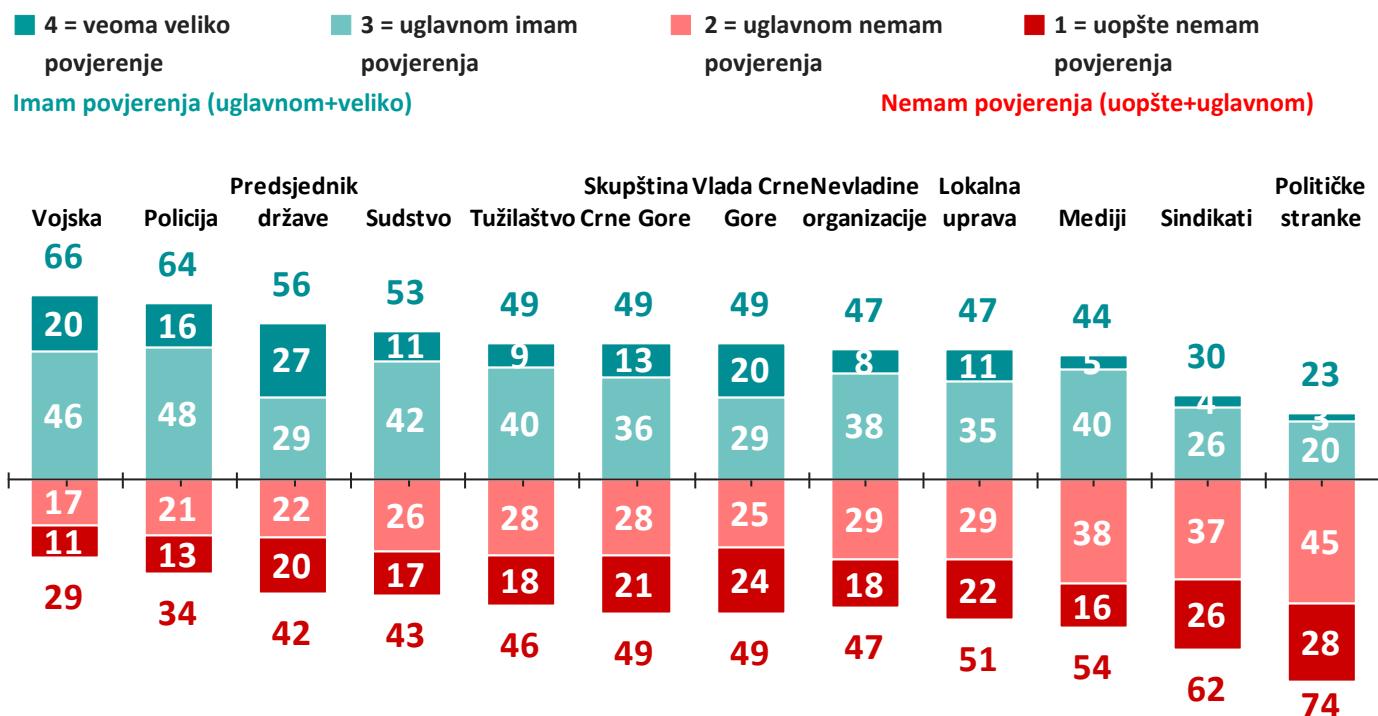
Grafikon 6. Nevladin sektor u odnosu na podršku, odnosno, kritiku politike Vlade Crne Gore

Sta Vi mislite, da li se nevladine organizacije u Crnoj Gori mogu podeliti na one koje podržavaju rad Vlade i one koje se snažno suprotstavljaju politici Vlade Crne Gore? Baza: Populacija 18+

Građani Crne Gore su polarizovani po pitanju povjerenja u nevladine organizacije. Najveći procenat građana Crne Gore iskazuje povjerenje u vojsku i policiju (oko dvije trećine građana), potom u predsjednika države, sudstvo, tužilaštvo,

Skupštinu i Vladu Crne Gore (oko polovina građana Crne Gore), zatim slijede nevladine organizacije (47%) i mediji (44%), dok građani iskazuju najmanje povjerenja u sindikate i političke stranke (manje od trećine građana).

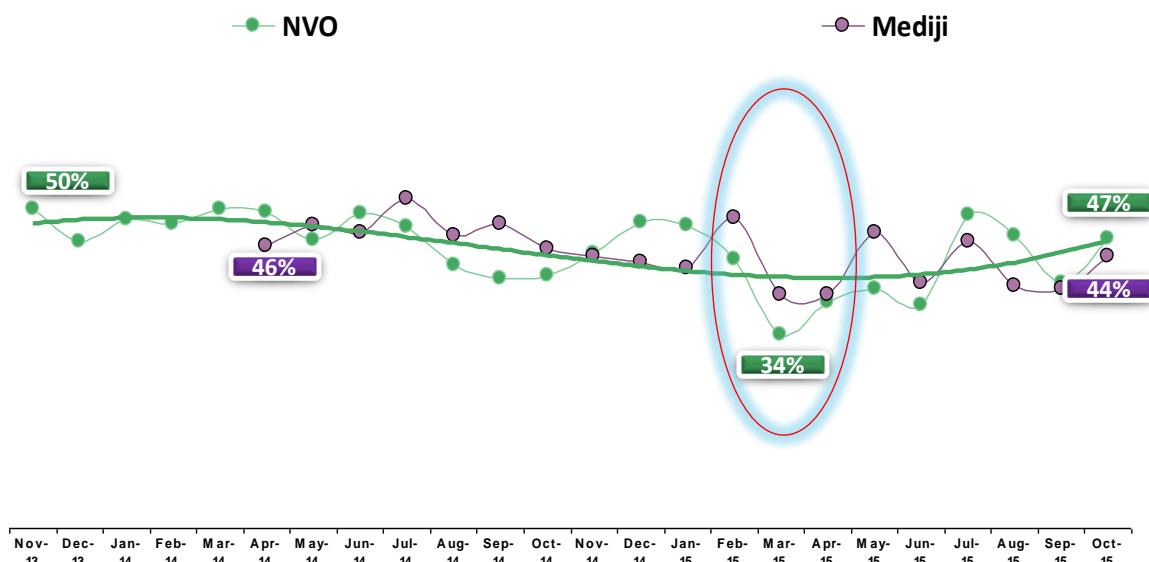
Grafikon 7. Povjerenje u institucije

U odnosu na 2013. godinu, povjerenje građana u nevladin sektor je na gotovo istom nivou, a nagli (i kratkog daha) pad povjerenja u NVO i medije je registrovan u periodu od marta do juna 2014. godine. U posmatranom periodu, registrovan je značajan rast povjerenja građana Crne Gore

u Vojsku (sa 56% na 66%), Policiju (sa 55% na 64%), Sudstvo (sa 40% na 53%) i Tužilaštvo (sa 31% u decembru 2014. na 49% u oktobru 2015.), ali i značajan pad povjerenja u političke stranke (sa 29% u februaru 2014. na 23% u oktobru 2015.).

Grafikon 8. Trend povjerenja

Sada bih želio/željela da Vam pročitam imena nekih institucija, Vas molim da mi kažete koliko vjerujete svakoj od njih. Ocijenite na skali od 1 do 4, gdje 1 znači da Uopšte nemate povjerenja u tu instituciju, a 4 da imate Veoma veliko povjerenje u tu instituciju. Baza: Populacija 18+

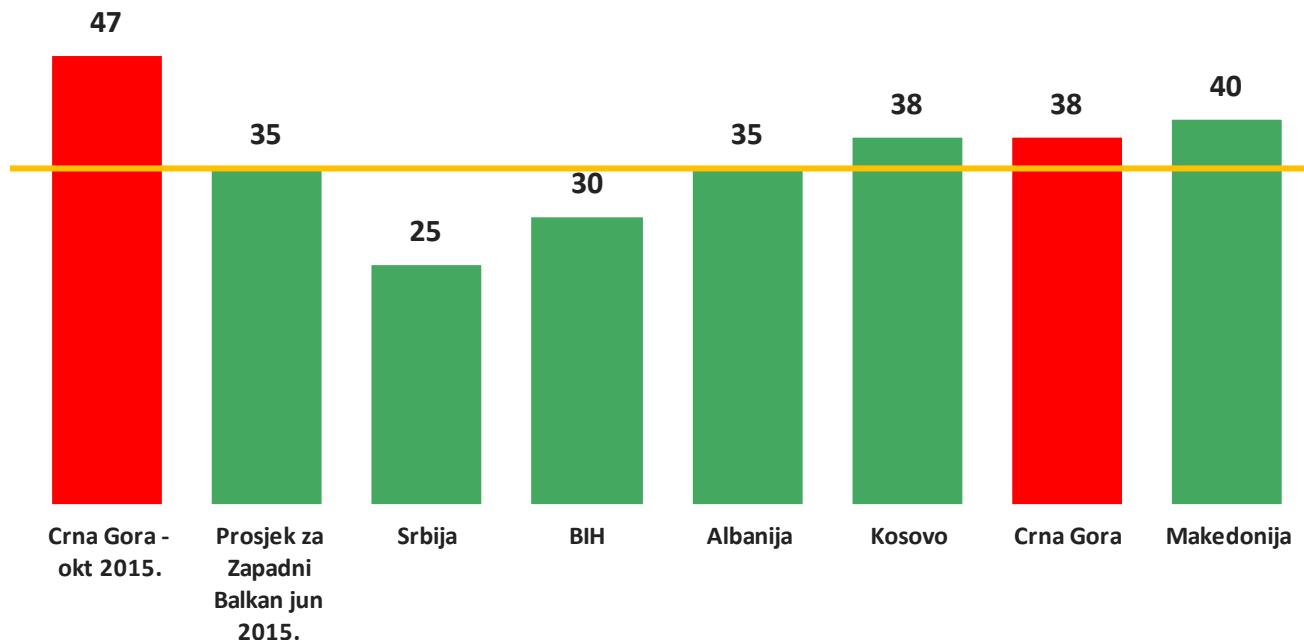

Crna Gora se, tradicionalno, nalazi u grupi zemalja Zapadnog Balkana u kojima je visoko povjerenje u nevladin sektor. Čak i u periodu kada je registrovan značajan pad povjerenja u nevladine organizacije, povjerenje u Crnoj Gori je iznad prosjeka za zemlje našeg regiona. U protekle dvije godine, najniži stepen povjerenja u NVO

sektor u Crnoj Gori je izmјeren u martu 2015., na nivou 34%. Četiri mjeseca je bilo potrebno da povjerenje u NVO sektor dosegne prosječnu vrijednost za dvogodišnji period, i to se desilo tek u julu 2015. kada je registrovan rast povjerenja u NVO sektor od 12 procenatnih poena u odnosu na jun.

Grafikon 9. Povjerenje u nevladine organizacije u zemljama Zapadnog Balkana

Sada bih želio/željela da Vam pročitam imena nekih institucija, Vas molim da mi kažete koliko vjerujete svakoj od njih. Ocijenite na skali od 1 do 4, gdje 1 znači da Uopšte nemate povjerenja u tu instituciju, a 4 da imate Veoma veliko povjerenje u tu instituciju. Baza: Populacija 18+

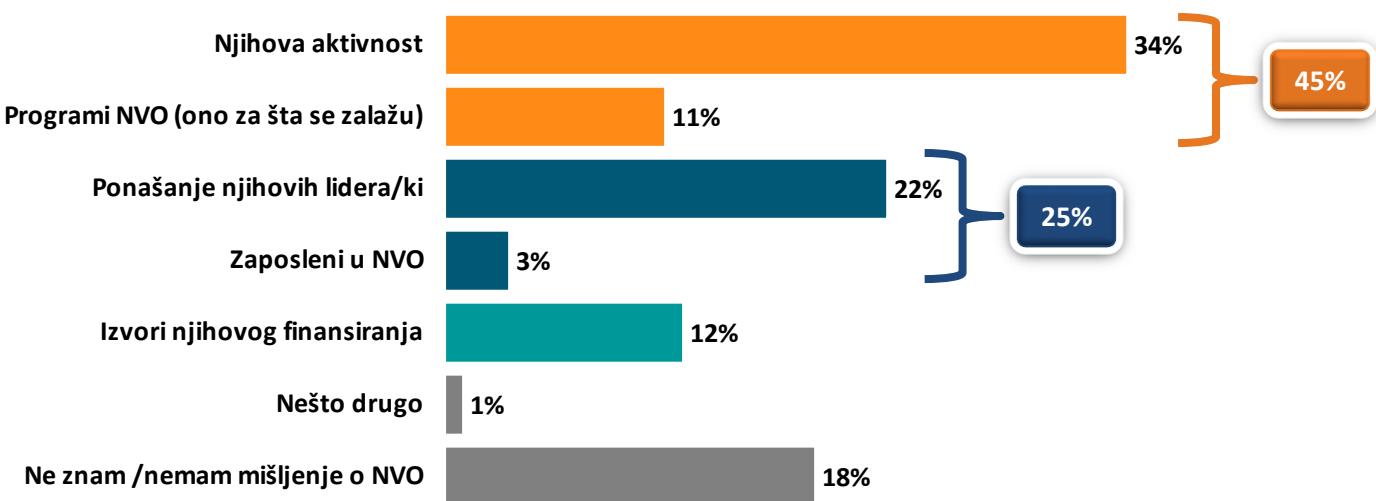

Kada je u pitanju formiranje stava prema nevladinim organizacijama, kako to navode stanovnici Crne Gore, na njega najviše utiču aktivnosti koje sprovode nevladine organizacije (34%) kao i programi nevladinih organizacija, odnosno ono za šta se one zalažu (11%), ali veliki udeo navodi i

ponašanje lidera i liderki nevladinih organizacija, odnosno zaposlenih u nevladinim organizacijama (22%, odnosno 3%). Građani takođe izdvajaju izvore njihovog finansiranja (12%), ali ne treba ni prenebregnuti podatak da skoro svaki peti građanin navodi da ne zna šta je uticalo na njegov stav prema NVO, ili da pak nema izgrađeno mišljenje (18%).

Grafikon 10. Formiranje stava o nevladinim organizacijama

Šta je najviše uticalo na Vaš stav o nevladinim organizacijama?, Baza: Populacija 18+

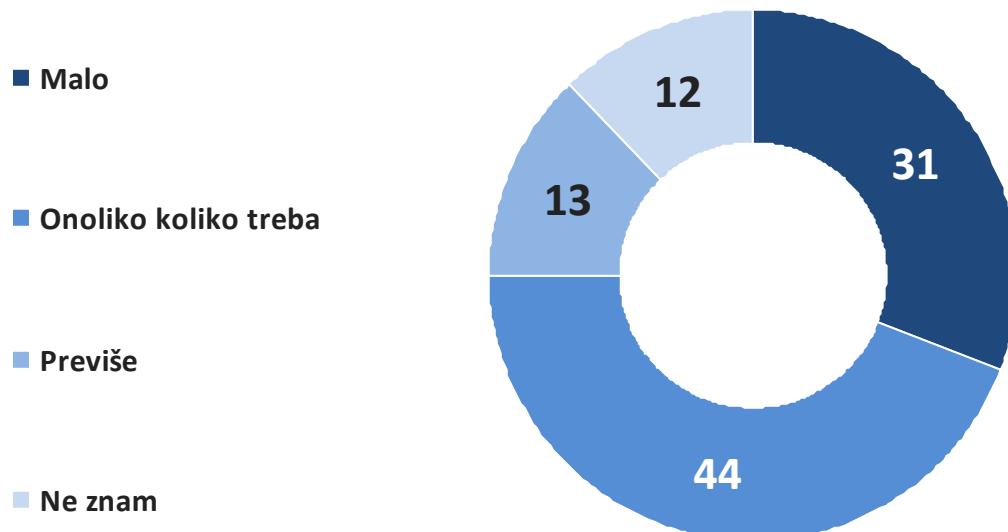

Stavovi građana ukazuju da, kada je u pitanju nevladin sektor, postoji prostor za unaprijeđenje izvještavanja budući da **manje od polovine građana smatra da**

mediji prate aktivnosti NVO onoliko koliko bi trebalo, dok skoro trećina misli da mediji malo prate aktivnosti NVO.

Grafikon 11. Izvještavanje medija o nevladinim organizacijama

Po Vašem mišljenju, u kojoj meri mediji prate aktivnosti NVO?

Finansiranje nevladinih organizacija

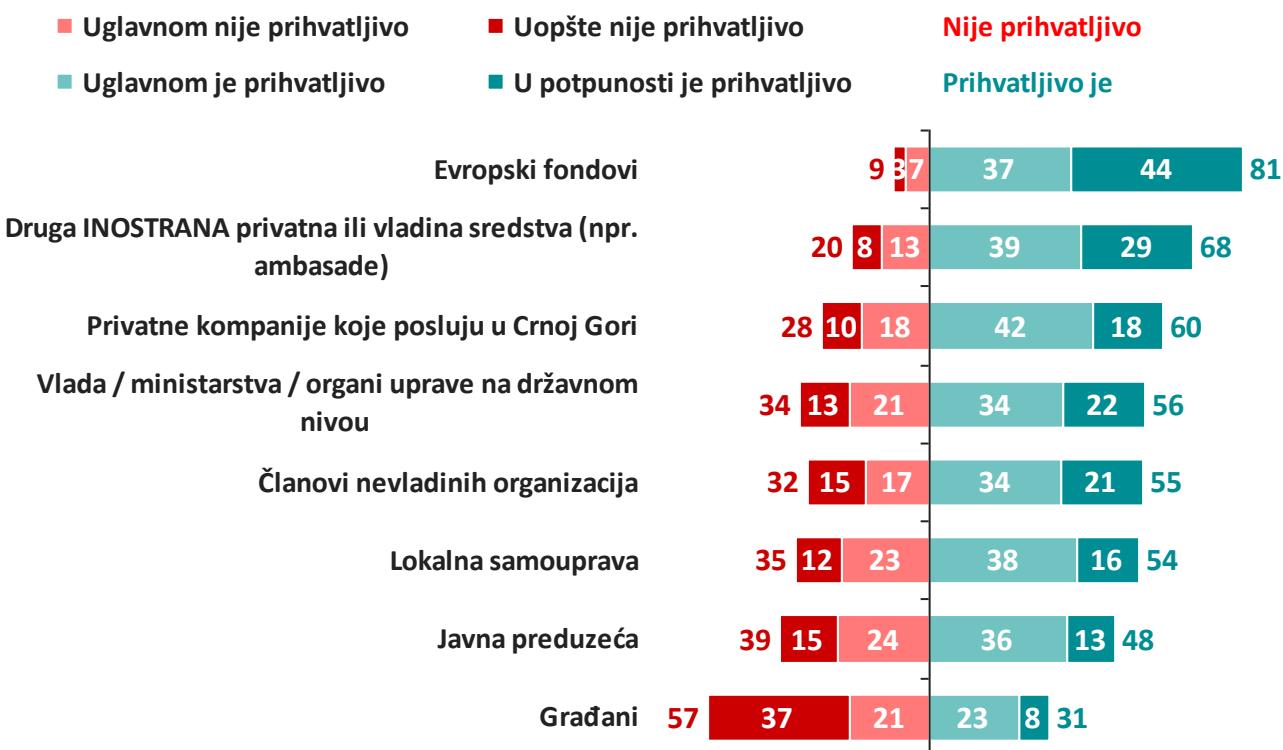
Kada su izvori finansiranja NVO sektora u pitanju, stav opšte javnosti je jasan. Evropski fondovi, inostrani donatori (u vidu vlada ili organizacija), kao i privatni sektor su poželjni i prihvatljivi izvori finansiranja djelatnosti ovih organizacija.

Više od polovine građana (59%) smatra da se nevladine organizacije u Crnoj Gori, u značajnoj mjeri, finansiraju iz **Evropskih fondova**, a inostrana privatna ili vladina sredstva kao značajne izvore finansiranja ovih organizacija navodi manje od polovine građana (48%). Nešto manji procenat građana smatra da su organi državne uprave (41%) i privatne kompanije (32%) glavni donatori ovih organizacija, dok lokalnu samoupravu i javna preduzeća kao značajne izvore finansiranja nevladinih organizacija navodi 25%, odnosno 21%, respektivno. Značajno rjeđe, građani smatraju da se nevladine organizacije u velikoj mjeri finansiraju od strane privatnih lica, odnosno, putem donacija samih članova nevladinih organizacija (18%), i građana Crne Gore (14%).

Sa druge strane, za značajnu većinu građana (81%) upravo **Evropski fonodovi** predstavljaju najprihvatljivi izvor finansiranja nevladinih organizacija. Istovremeno, kao prihvatljive izvore finansiranja dvije trećine građana Crne Gore navodi druga inostrana privatna ili vladina sredstava. Više od polovine građana navodi da je prihvatljivo da izvori finansiranja nevladinih organizacija bude organi uprave na državnom ili lokalnom nivou i predstavnici nevladinih organizacija, dok manje od polovine građana podržava finansiranje nevladinih organizacija od strane javnih preduzeća. Finansiranje nevladinih organizacija od strane samih građana je neprihvatljivo za skoro dvije trećine građana (57%), čime je ovaj oblik finansiranja najmanje prihvatljiv u javnosti Crne Gore.

Grafikon 12: Prihvatljivost finansiranja nevladinih organizacija

U kojoj mjeri je svaki od navedenih izvora finansiranja nevladinih organizacija vama lično prihvatljiv? Jedan odgovor; Baza: Populacija 18+

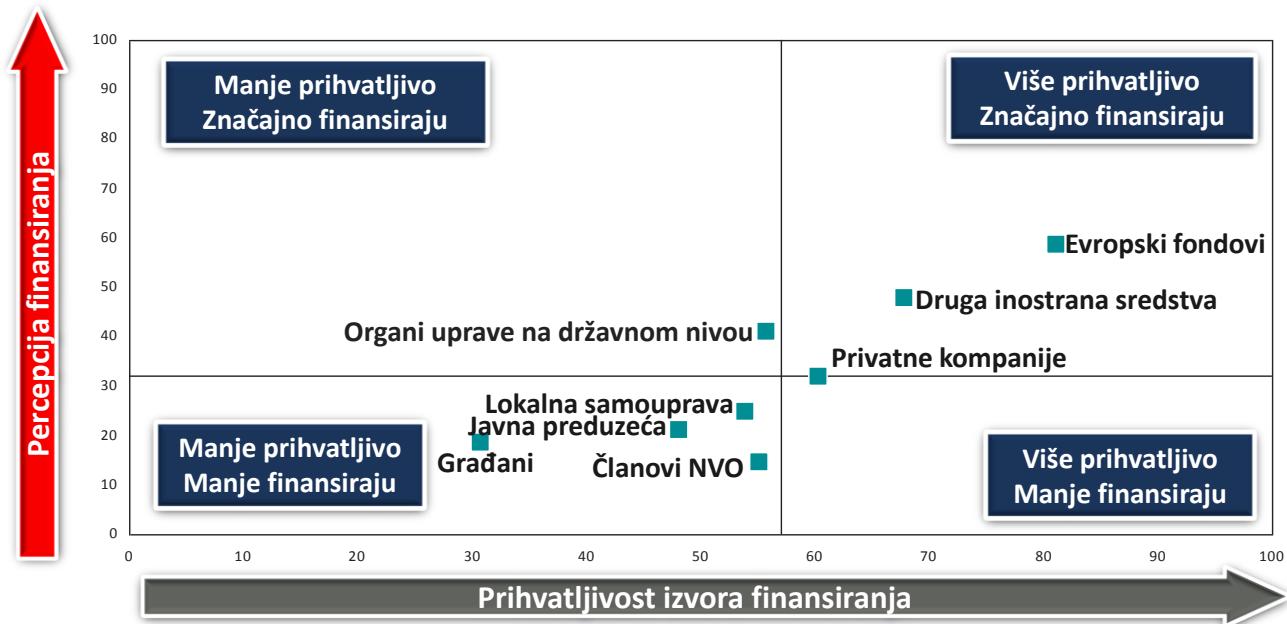
Sagledavajući odnos prihvatljivosti finansiranja nevladinih organizacija i percepciju građana Crne Gore o tome u kojoj mjeri različiti izvori podržavaju aktivnosti nevladinog sektora u Crnoj Gori, inostrani izvori finansiranja, kao i privatne kompanije, opažaju se kao prihvatljiviji i

značajno češće opaženi značajni izvori finansijske podrške nevladinom sektoru u Crnoj Gori, dok se organi državne uprave opažaju kao manje prihvatljivi, a značajni finansijeri u odnosi na prosjek.

Takođe, prema mišljenju građana, lokalna samouprava, javna preduzeća i privatna lica se rjeđe vide kao značajni izvori finansijske podrške nevladinom sektoru, što je za građane Crne Gore istovremeno i prihvatljivo.

Grafikon 13: Finansiranje vs. Prihvatljivost finansiranja nevladinih organizacija

U kojoj mjeri sledeći izvori finansiraju nevladine organizacije u Crnoj Gori U kojoj mjeri je svaki od navedenih izvora finansiranja nevladinih organizacija vama lično prihvatljiv? Jeden odgovor; Baza: Populacija 18+

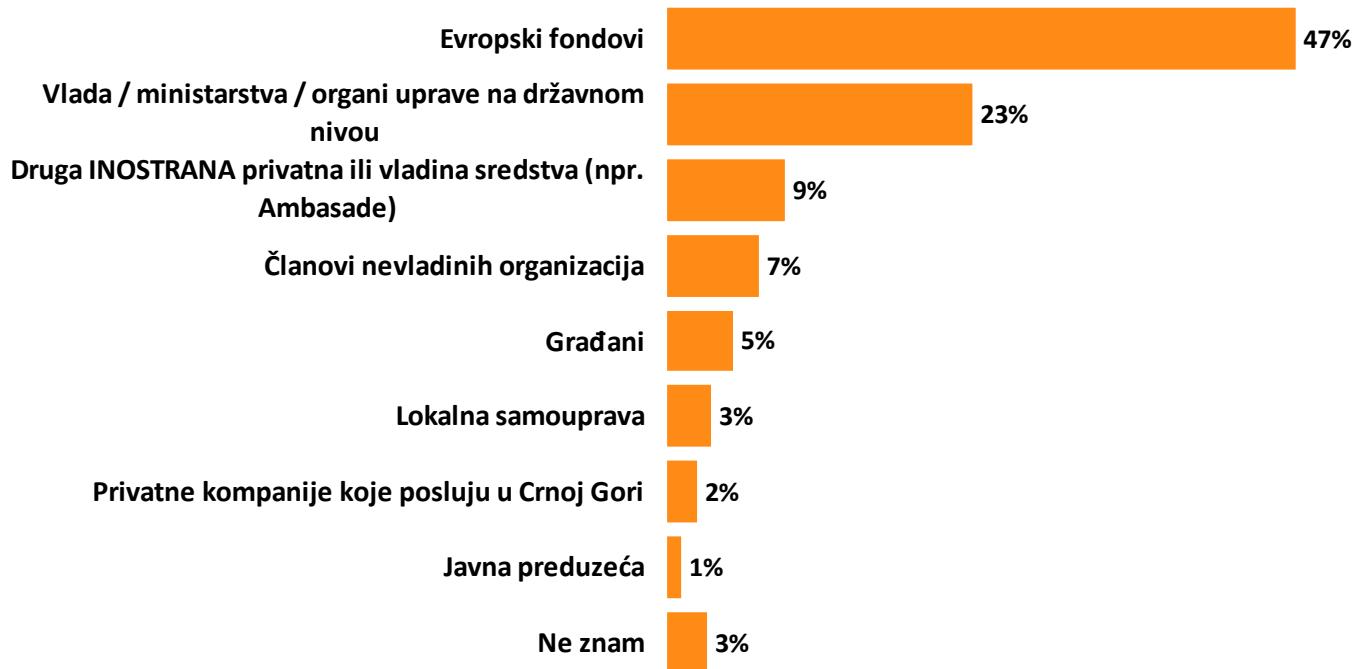
Istovremeno, za skoro polovinu građana (47%) Evropski fondovi predstavljaju donatore koji se percipiraju kao izvor koji bi u najvećoj mjeri trebao da pruži finansijsku podršku nevladinom sektoru za nevladine organizacije. Osim evropskih fondova, u prethodnom istraživanju, sprovedenom 2012. godine međunarodni izvori finansiranja su posmatrani kao jedan skup, i tada je jedna trećina (34%) njih navodilo kao izvor finansiranja koji bi u najvećoj mjeri trebao da finansira nevladinku deseti građanin Crne Gore (9%) navodi druge inostrane izvore kao resurs od kog se

očekuje najznačajnija finansijska podrška sektoru. Skoro jedna četvrtina građana Crne Gore očekuje da Vlada i organi državne uprave budu najznačajnija podrška nevladinom sektoru, i u odnosu na 2012. godinu nije registrovana razlika u njihovom broju (22%). Druga privatna i javna preduzeća, članovi iz nevladnih organizacija, lokalne vlasti i građani se znatno ređe ocenjuju kao poželjni donatori nevladinih organizacija, što je u skladu sa percpecijom građana o prihvatljivosti finansiranja nevladnih organizacija.

Grafikon 14: Poželjnost finansiranja nevladinih organizacija

A sad Vas molim da pažljivo pogledate listu na kojoj se nalaze izvori iz kojih se finansiraju nevladine organizacije, a Vi mi kažite koji od njih bi u najvećoj mjeri trebao da pruži finansijsku podršku nevladnim organizacijama u Crnoj Gori?

Jedan odgovor; Baza: Populacija 18+

Oblasti djelovanja nevladinih organizacija

Kao i u čitavom regionu, javnost Crne Gore u najvećoj mjeri brinu lični ekonomski problemi (nezaposlenost, pad životnog standarda, siromaštvo...). Pitanja egzistencijalnog karaktera po svom značaju prevazilaze sva ostala, uključiv i politička pitanja.

Javnost prepoznaje društvene oblasti i zone potencijalnog djelovanja NVO sektora u kojima bi njihov angažman i uticaj trebalo da bude prisutniji i efektniji. Kao oblasti u kojima je identifikovana jasna potreba za većim angažmanom nevladinog sektora (usmjeren na potrebe opšte javnosti) izdvajaju se unaprijeđenje obrazovnog sistema, položaja i perspektive mladih, smanjenja korupcije, a naročito smanjenje siromaštva.

Naravno, ne treba zanemariti ni činjenicu da se jedan segment u dijelu aktivizma NVO sektora, od strane opšte javnosti ne prepoznaje i ne valorizuje na pravi način. Odnosno, ne prepoznaje se njegov krajnji uticaj na ekonomске oblasti i egzistencijalna pitanja svakodnevice crnogorskog društva.

Kao i u svim drugim socijalnim oblastima, i u ovoj se može primjeniti pravilo ROI princip (Relevance – Originality – Impact), koji praktično znači da nivo „impacta“ – uticaja, prepoznatljivosti, pozitivnog evaluiranja, podrške, proporcionalno raste što je oblast, domen i način angažmana nevladinih organizacija i njihovih lidera relevantniji za opštu javnost, i što je on originalniji, ali i razumljiviji opštoj populaciji.

Moglo bi se zaključiti, na osnovu prikupljenih informacija da ne postoji značajna diversifikacija aktivnosti nevladinih organizacija u pogledu fokusa svog izabranog polja djelovanja, tako i u pogledu svog komuniciranja sa pojedinim segmentima opšte javnosti. Ovo se prije svega odnosi na ekonomski najugroženije segmente društva.

Spontano, građani Crne Gore najčešće navode nezaposlenost kao problem sa kojim se Crna Gora u ovom trenutku suočava. Tačnije svaki treći građanin Crne Gore (32%) navodi nezaposlenost kao najznačajniji problem. Pored nezaposlenosti, građani kao najvažnije ističu i druge egzistencijalne, ekonomske probleme poput niskog standarda (13%), ekonomije i ekonomske krize (8%) i opšte bijede i siromaštva (6%). Kada se posmatraju tri najznačajnija problema i dalje je nezaposlenost na prvom mjestu. Nezaposlenost navodi čak tri petine

građana Crne Gore (61%), ali se u odnosu na situaciju kada treba da izdvoje samo jedan, najznačajniji, problem, registruje porast važnosti koji građani pridaju problemu korupcije (26%) i kriminala (18%).

Problemi vezani za ravan politike se značajno rjeđe pominju. Unutrašnju politiku kao jedan od najznačajnijih problema navodi tek svaki deveti građanin Crne Gore (11%), a nepostojanje pravne države svega 5% građana. Ovo, naravno govori više o zaokupljenosti građana egzistencijalnim problemima, nego o važnosti koja se pridaje politici i političkim problemima.

Grafikon 15. Najznačajniji problemi sa kojim se Crna Gora u ovom trenutku suočava

Koji su, po vašem mišljenju, najznačajniji problemi sa kojim se Crna Gora u ovom trenutku suočava, problemi zbog kojih ste vi lično najviše zabrinuti? Baza: Populacija 18+ (spontani odgovori)

Posmatrano u periodu od 2013. godine na ovamo primećuje se jasan pad percepcije korupcije kao jednog od tri najvažnija problema, ali se s druge strane registruje i rast percepcije niskog standarda kao jednog od najvažnijih problema sa kojim se Crna Gora u ovom trenutku suočava. U pogledu tema i problema koji su važni za Crnu Goru, velika većina građana je ocjenila da je svaka od oblasti obuhvaćenih ovim istraživanjem važna za Crnu Goru. Ipak, mora se naglasiti oblast smanjena siromaštva za koju je 85%

građana navelo da je izuzetno važna. Pored smanjenja siromaštva, kao izuzetno važne teme za Crnu Goru izdvajaju se smanjenje korupcije (79%), prava zaposlenih (76%), zaštita ljudskih prava (75%) kao i položaj i perspektive mladih (74%). Zanimljivo je da se kao najmanje važna tema za Crnu Goru, pored zaštite životinja ističe pitanje priključenja Crne Gore Evropskoj uniji, mada je i za ovu temu svaki drugi građanin istakao da je izuzetno važna.

Grafikon 16. Ocjena važnosti tema i problema

Koliko su sljedeće teme ili problemi važni za Crnu Goru? Baza: Populacija 18+

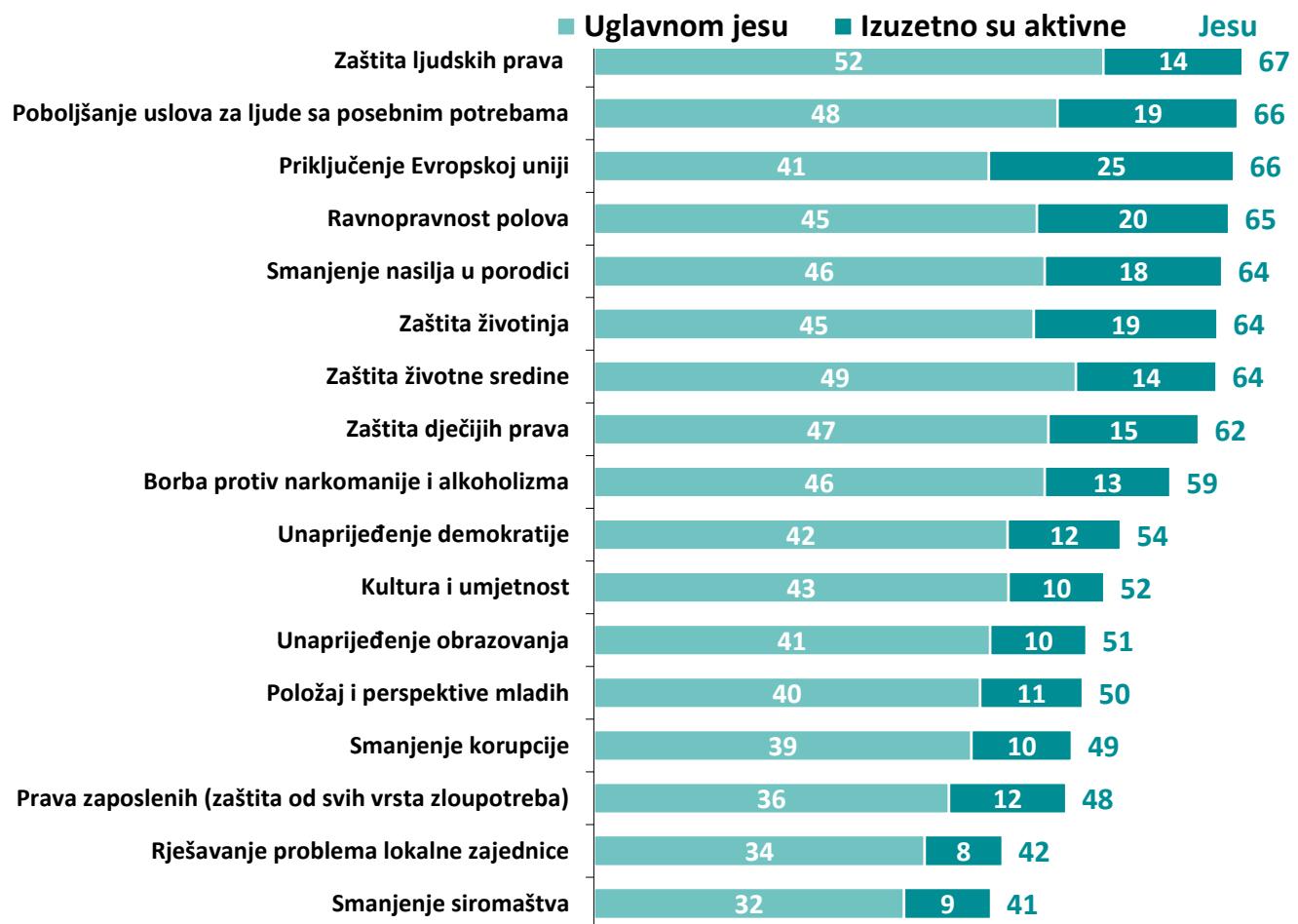

Kako su sve istraživanjem obuhvaćene oblasti istaknute kao važne za Crnu Goru, javlja se potreba za utvrđivanjem stavova građana o nivou angažmana nevladinog sektora u suzbijanju problema u tim oblastima. Najveći broj građana Crne Gore, smatra da su nevladine organizacije najviše aktivne u rješavanju problema u oblastima zaštite ljudskih prava (67%), poboljšanja uslova u kojima žive osobe sa posebnim potrebama (66%), kao i priključenje Evropskoj uniji (66%).

S druge strane, najmanji broj građanja vidi NVO sektor kao aktivan u rješavanju problema u oblasti smanjenja siromaštva (41%) i rješavanju problema lokalne zajednice (42%). Ipak, važno je navesti da sa izuzetkom ove dvije navedene oblasti između polovine i dvije trećine građana Crne Gore vjeruje da se nevladine organizacije aktivne (makar u određenoj mjeri) u suzbijanju problema u svim ispitivanim oblastima.

Grafikon 17. Aktivnost nevladinih organizacija u suzbijanju problema

U kojoj mjeri su crnogorske nevladine organizacije aktivne u suzbijanju problema u tim oblastima? Baza: Populacija 18

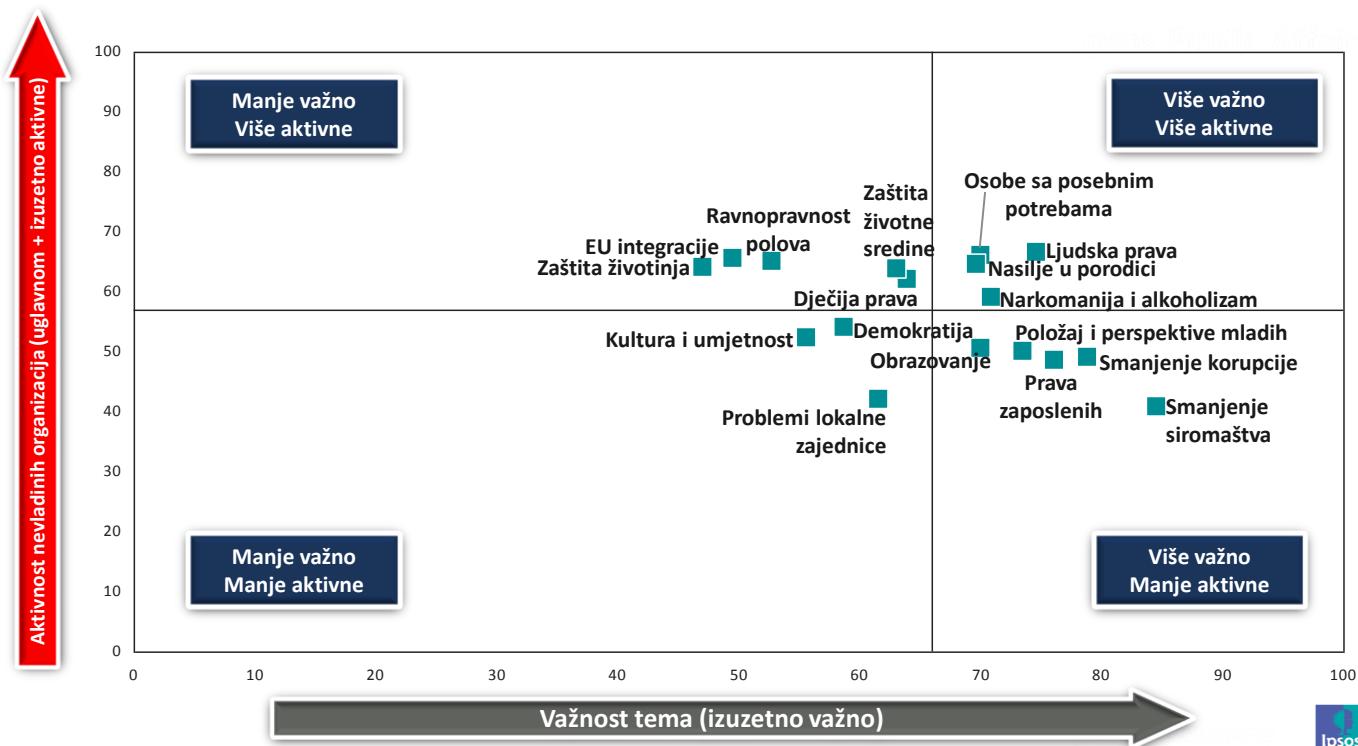

Dok se oblasti koje su građani ocjenili kao izuzetno važne i oblasti u kojima se nevladine organizacije vide kao aktivne donekle poklapaju, kakav je slučaj, na primjer, sa zaštitom ljudskih prava, uslovima za osobe sa invaliditetom, smanjenjem nasilja u porodici, kao i borbom protiv narkomanije i alkoholizma, građani znatno češće ocjenjuju aktivnosti nevladinih organizacija na rješavanju problema kao nedovoljne, upravo u onim oblastima koje su ocjenili kao oblasti od izuzetne važnosti. Tako se smanjenje siromaštva (50%), prava zaposlenih (42%),

smanjenje korupcije (42%) i položaj i perspektive mladih (40%) od najvećeg broj građana ocjenjuju kao oblasti u kojima NVO sektor u Crnoj Gori nije dovoljno aktivan (donji desni kvadrant na grafikonu 17.). Ove oblasti predstavljaju specifičnu vrstu targeta, kao oblasti za koje se vjeruje da su od velike važnosti za građane Crne Gore, ali istovremeno, kao oblasti u kojima se aktivnost nevladinog sektora nešto slabije prepoznaće u odnosu na prosječne vrijednosti za sve oblasti obuhvaćene istraživanjem.

Grafikon 17. Važnost tema i oblasti za građane Crne Gore / Percepcija aktivnosti crnogorskih nevladinih organizacija u suzbijanju problema u tim oblastima

Baza: Populacija 18

Bez obzira da li građani određenu oblast smatraju važnom ili ne, angažovanje NVO u tim oblastima se od strane velike većine građana percipira kao korisno, što je

u skladu sa već iskazanim stavom da nevladine organizacije predstavljaju dobru mogućnost da se građani sami organizuju i tako rješavaju važna društvena pitanja.

Grafikon 18. Ocjena korisnosti angažovanja NVO pri rješavanju problema

Da li biste rekli da je angažovanje NVO pri rješavanju problema iz navedene oblasti više štetno ili korisno? Baza: Populacija 18

Pored činjenice, da je velika većina građana ocenila da je su aktivnosti nevladinih organizacija u svim ispitivanim oblasti korisne, dvije oblasti se ističu po značajnosti i potrebi angažmana nevladinog sektora. To

su oblasti zaštite ljudskih prava i smanjenja siromaštva za koje svaki treći građanin Crne Gore navodi da je angažman nevladinih organizacija najpotrebniji. Sve druge oblasti se navode u daleko manjoj mjeri.

Grafikon 19. Oblasti u kojima je angažman nevladinih organizacija najpotrebniji

U kojoj oblasti života je angažovanje nevladinih organizacija najpotrebnije? Baza: Populacija 18

Sažetak

Percepcija i povjerenje građana:

Crna Gora se, tradicionalno, nalazi u grupi zemalja Zapadnog Balkana u kojima je visoko povjerenje u nevladin sektor. Čak i u periodu kada je registrovan značajan pad povjerenja u nevladine organizacije, povjerenje u Crnoj Gori je iznad prosjeka za zemlje našeg regiona.

Ključni indikator stava prema nevladinom sektoru, povjerenje, ostao je nepromjenjen. Ipak, zapažen je blag rast indiferentnosti, koji najbolje ilustruje povećanje broja onih kod kojih je registrovano odsustvo stava o nevladinim organizacijama i njihovom radu. I dalje preovladava visoko rasprostranjeno mišljenje da su nevladine organizacije dobar kanal za vanpartijski angažman i društveno djelovanje pojedinaca u funkciji iskazivanja jasnih društvenih stavova i inicijativa i da sektor djeluje vodeći se interesima opšte zajednice.

Mogući „negativni“ perceptivni potencijal, koji u budućnosti može loše uticati na sadašnju pozitivnu sliku koju javnost Crne Gore ima o nevladinom sektoru, predstavlja kod svakog drugog građanina Crne Gore opažena distinkcija organizacija koje pružaju jasnu podršku političkom establišmentu i onih koje mu se suprotstavljaju. Ovdje poseban problem može predstavljati tendencija da se NVO sektor „politizuje“ odnosno identificuje sa različitim dijelovima političke elite, čime bi

izgubio i svoju značajnu ulogu u kontekstu očekivanog generisanja pozitivnih društvenih promjena.

Drugim riječima, što može biti „negativni“ perceptivni potencijal je činjenica da značajan dio ukupne javnosti (skoro polovina), prepozna relativno jasnu razliku među pro i anti vladinih organizacija ovog tipa.

Može se zaključiti da je posredno informisanje o radu NVO (putem medijskog izvještavanja) dominantan oblik informisanja opšte javnosti o njima, te da su lični (direktni i indirektni) kontakti sa njima nedovoljno razvijeni.

Finansiranje:

Kog građana postoji nepodijeljeno mišljenje da su evropski fondovi, *inostrani donatori (u vidu vlada ili organizacija), kao i privatni sektor poželjni i prihvatljivi izvori finansiranja djelatnosti ovih organizacija.*

Za skoro polovicu građana (47%) Evropski fondovi predstavljaju donatore koji se percipiraju kao izvor koji bi u najvećoj mjeri trebao da pruži finansijsku podršku nevladinom sektoru. Dok skoro jedna četvrtina građana Crne Gore očekuje da Vlada i organi državne uprave budu najznačajnija podrška nevladinom sektoru.

Oblasti djelovanja nevladinih organizacija:

Kao i u čitavom regionu, javnost Crne Gore u najvećoj mjeri brinu lični i ekonomski problemi, i po svom značaju prevazilaze sva ostala, uključujući i politička pitanja.

Kao oblasti u kojima je identifikovana jasna potreba za većim angažmanom nevladinog sektora izdvajaju se unaprijeđenje obrazovnog sistema, položaja i perspektive mladih, smanjenja korupcije, a naročito smanjenje siromaštva. Najveći broj građana Crne Gore, smatra da su nevladine organizacije najviše aktivne u rješavanju problema u oblastima zaštite ljudskih prava (67%), poboljšanja uslova u kojima žive osobe sa posebnim potrebama (66%), kao i priključenje Evropskoj uniji (66%). Ipak, važno je navesti da između polovine i dvije trećine građana Crne Gore vjeruje da se

nevladine organizacije aktivne (makar u određenoj mjeri) u suzbijanju problema u svim ispitivanim oblastima.

S druge strane, može se zaključiti da se jedan segment u dijelu aktivizma NVO sektora, od strane opšte javnosti, ne prepoznaje i ne valorizuje na pravi način. Odnosno, ne prepoznaje se njegov krajnji uticaj na ekonomske oblasti i egzistencijalna pitanja svakodnevice crnogorskog društva.

Ipak, na osnovu prikupljenih informacija, može se zaključiti, da ne građani ne prepoznaju značajnu diversifikaciju aktivnosti nevladinih organizacija u pogledu fokusa njihovog izabranog polja djelovanja, pa i u pogledu njihovog komuniciranja sa pojedinim segmentima opšte javnosti. Ovo se prije svega odnosi na ekonomski najugroženije segmente društva.

Metodologija

Anketa licem-u-lice je vjerovatno jedan od najpopularnijih i najstarijih metoda anketnog prikupljanja podataka. Karakteristično kod ankete licem-u-lice je fizičko prisustvo anketara u domaćinstvu ispitanika kako bi postavljao pitanja i pomagao ispitanicima da na njih odgovore. Prisustvo anketara dovodi do lakšeg uspostavljanja povjerenja, što je posebno bitno kod studija u okviru kojih se istražuju osjetljive teme. Ovaj metod prikupljanja podataka je još uvijek najbolji kada se želi minimizirati broj neodgovora i maksimizirati kvalitet prikupljenih podataka. Osim toga, kod intervjua licem-u-lice mogu da se koriste vizuelna pomagala (npr. takozvane kartice ili audio-vizuelni testni materijal) kako bi se pomoglo ispitaniku prilikom odgovaranja.

Tako, anketa na opštoj populaciji u ovoj studiji sprovedena je korišćenjem metoda licem-u-lice, na reprezentativnom uzorku građana Crne Gore starih 18 i više godina. Drugim riječima, istraživanjem su obuhvaćeni građani na cijelokupnoj teritoriji zemlje, odnosno, kako oni koji žive u gradovima tako i stanovništvo seoskih naselja, oba pola, različite starosne dobi, obrazovnog i materijalnog statusa, sa ciljem

da struktura uzorka vjerno odražava strukturu ukupne populacije. Realizovani uzorak od 1015 ispitanika uključio je građane i građanke u srazmjeri kakva postoji u populaciji. Veličina realizovanog uzorka obezbjedila je dobijanje pouzdanih ocjena mjerenih indikatora (stavovi, opažanja, navike u ponašanju) kako za mušku tako i za žensku subpopulaciju. Pored toga, realizovana veličina i struktura uzorka omogućila je dobijanje pouzdanih rezultata i na nivou regiona, tipa naselja, i nacionalnosti.

Sprovođenjem kvantitativnog istraživanja¹ omogućeno je **tačno mjerenje i kvantifikovanje** relevantnih indikatora za različite ciljne grupe ili segmente populacije. Pored toga, ovakvo kvantitativno istraživanje realizovano na reprezentativnom uzorku, a u skladu sa

¹U društvenim naukama kvantitativno istraživanje je sistematsko, empirijsko istraživanje društvenih fenomena pomoću statističkih, matematičkih ili kompjuterskih tehniki. Cilj kvantitativnog istraživanja je da se razviju i koriste matematički modeli, teorije i/ili hipoteze koji se odnose na ispitivani fenomen. Proces mjerenja je ključni za kvantitativno istraživanje jer obezbeđuje fundamentalnu vezu između empirijskog posmatranja i matematičkog izraza kvantitativnih veza.

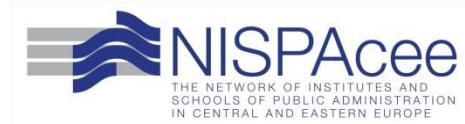
procedurama za planiranje i realizovanje uzorka omogućilo je i **generalizaciju dobijenih rezultata na cjelokupnu populaciju**. Tako možemo reći sa da rezultati istraživanja na temu stavovi građana Crne Gore o nevladinim organizacijama, dobijeni na slučajnom reprezentativnom uzorku, odražavaju stanje u cjeloj populaciji; figurativno govoreći, dobijeni rezultati su odraz mišljenja građana Crne Gore a ne "ispitanika".

Kada je riječ o tehničkim detaljima sproveđenja ovog tipa istraživanja, potrebno je naglasiti da je uzorak po svojim tehničkim karakteristikama i principima

uzorkovanja troetapni, stratifikovani slučajni uzorak. Uzorački okvir čine teritorije biračkih mjesta. Stratifikacija je vršena po regionu i tipu naselja, a tri etape, koje obezbjeđuju slučajnost uzorka, predstavljaju: izbor uzoračkih jedinica, odnosno teritorija biračkih mjesta uključenih u istraživanje (vjerovatnoća izbora proporcionalna veličini biračkog mesta izražene preko broja upisanih birača), izbor domaćinstva (korišćenja tzv. Tehnika slučajnog koraka, ili engl. Random Route) i izbor ispitanika (korišćene Kišove tablice). Uzorak je činilo ukupno 127 uzoračkih tačaka, a prikupljanje podataka sprovedeno je tokom oktobra 2015. godine.

Lokacija	Crna Gora
Metod prikupljanja podataka	Istraživanje licem-u-lice u domaćinstvu ispitanika
Uzorački univerzum	Građani Crne Gore koji imaju 18 i više godina i koji su u vrijeme istraživanja stalno nastanjeni na teritoriji Crne Gore
Statistička dokumentacija koja se koristi za dizajn uzorka	Popis 2011. godine
Uzorački okvir	Spisak svih teritorija biračkih mjesta
Djelovi populacije koji su isključeni iz uzorka	Stanovnici teško pristupačnih, udaljenih djelova zemlje, 1.5% populacije
Tip uzorka	Troetapni slučajni reprezentativni stratifikovani uzorak
Stratifikacija, cilj i metod	Stratifikacija je izvršena prema regionu (Sjever, Centar, Jug) i tipu naselja (urban, rural) Prva etapa: Odabir primarnih uzoračkih jedinica – teritorija biračkih mjesta Druga etapa: Odabir sekundarnih uzoračkih jedinica – domaćinstava Treća etapa: Odabir tercijarnih uzoračkih jedinica - ispitanika

	<p>Cilj: Optimizacija uzoračkog plana i smanjenje uzoračke greške Alokacija uzorka po stratumima je proporcionalna veličini stratuma (broj osoba koje imaju 18 i više godina).</p>
Definicija, broj i metod selekcije - PSU, SSU, TSU	<p>PSU – Teritorija biračkog mjesta Definicija: Teritorija biračkog mjesta je definisana prema biračkom spisku, obuhvata adrese na kojima žive birači koji glasaju na zadatom biračkom mjestu. Obično obuhvata nekoliko susjednih ulica; prosječna veličina teritorije biračkog mjeseta je 200 domaćinstava.</p> <p>Tip uzorkovanja PSU: Vjerovatnoća proporcionalna veličini Metod odabira: Lahirijev (kumulativni)</p> <p>Broj PSUs u uzoračkom univerzumu: 1.015</p> <p>SSU - Domaćinstvo Definicija: Jedno domaćinstvo obuhvata ljude koji žive u istom prostoru i dijele troškove za hranu</p> <p>Tip uzorkovanja SSU: Prosto slučajno uzorkovanje bez zamjene Metod odabira: Sistematski uzorak sa slučajnim odabirom početne tačke i jednakim korakom</p> <p>Broj SSUs u uzoračkom univerzumu: 192.242</p> <p>TSU – Ispitanik Definicija: Član domaćinstva, 18+</p> <p>Tip uzorkovanja ispitanika: Prosto slučajno uzorkovanje bez zamjene</p> <p>Metod odabira: Kišove tablice</p> <p>Broj TSUs u uzoračkom univerzumu: 474.903</p>
Broj uzoračkih tačaka	Sa ovakvim pristupom jedna početna tačka je jedna uzoračka jedinica (PSU). Za uzorak veličine 1015 i 8 ispitanika po početnoj tački, broj početnih tačaka (PSUs) iznosi 127.
Uzoračka greška	$\pm 1.33\%$ za pojave sa incidencem od 5% $\pm 2.64\%$ za pojave sa incidencem od 25% $\pm 3.05\%$ za pojave sa incidencem od 50% (marginalna greška)

Dalmatinska 78, 81 000 Podgorica

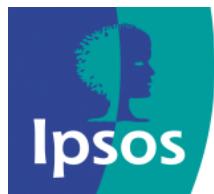
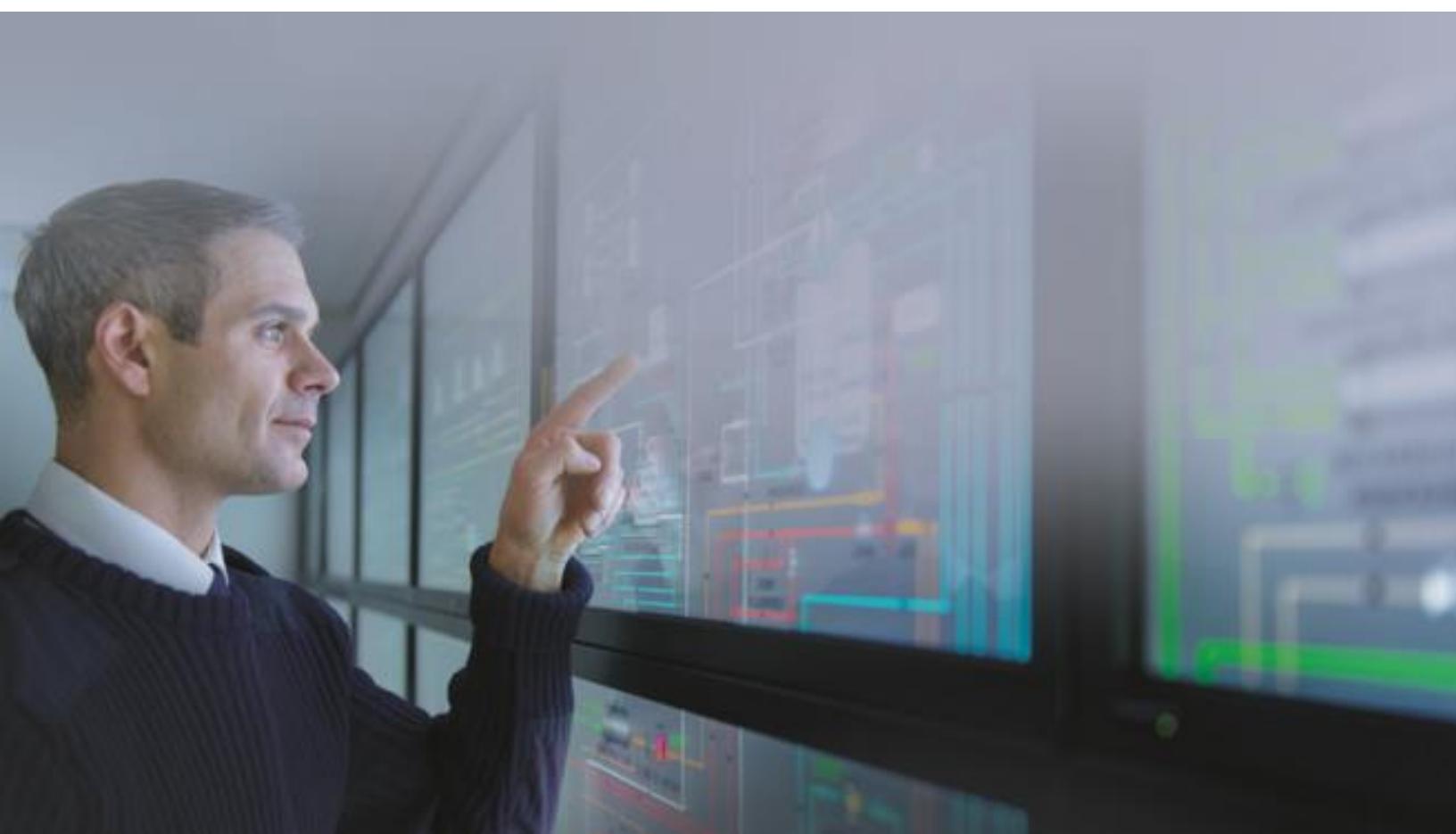
Tel/Fax 020 219 121

E-mail: crnvo@crnvo.me

Facebook: Centar za razvoj NVO

Twitter: @crnvomne

www.crnvo.me

Oktobar 2015.

This project is funded
by the European Union.